

C/2023/1121

4.12.2023

**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Juzgado de Primera Instancia
n° 8 de Donostia – San Sebastián (Hiszpania) w dniu 10 maja 2023 r. – NB/Kutxabank, SA**

(Sprawa C-300/23, Kutxabank)

(C/2023/1121)

Język postępowania: hiszpański

Sąd odsyłający

Juzgado de Primera Instancia n° 8 de Donostia – San Sebastián

Strony w postępowaniu głównym

Strona powodowa: NB

Strona pozwana: Kutxabank, SA

Pytania prejudycjalne

- 1) Czy – biorąc pod uwagę, że Banco de España (Bank Hiszpanii), w tym samym Circular 5/1994, de 22 de julio (okólniku 5/1994 z dnia 22 lipca 1994 r.), w którym wprowadził wskaźniki IRPH [Índice de Referencia de Préstamos Hipotecarios – wskaźnik referencyjny dla kredytów hipotecznych] (do hiszpańskiego rynku kredytów hipotecznych, ostrzegł również, że ich proste i bezpośrednie stosowanie oznacza ustalenie RRSO dla danej transakcji powyżej RRSO rynkowej, oraz że aby tego uniknąć konieczne jest zastosowanie odpowiedniej ujemnej marży – zignorowanie tego ostrzeżenia i niezastosowanie ujemnej marży może być rozumiane jako sposób stworzenia nierównowagi wbrew wymogowi dobrej wiary, o którym mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG⁽¹⁾?
- 2) Czy okoliczność, że instytucje finansowe stosują ujemną marżę, współczynniki redukcyjne lub wartości procentowe IRPH, zgodnie z ostrzeżeniem Banco de España (Banku Hiszpanii), jedynie w przypadkach, w których umowy o kredyt hipoteczny zawierane są w celu zakupu mieszkań subwencjonowanych i są nadzorowane przez organy administracji publicznej, natomiast nie stosują ujemnej marży, współczynników redukcyjnych lub wartości procentowych IRPH, jeżeli zaciągnięty kredyt hipoteczny jest przeznaczony na zakup mieszkania na wolnym rynku bez nadzoru organów administracji publicznej, może stanowić sposób stworzenia takiej nierównowagi, wbrew wymogowi dobrej wiary, o którym mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG?
- 3) Czy po uznaniu za nieuczciwe składników tworzących RRSO dla transakcji kredytu hipotecznego wykorzystywanych do ustalenia, w okresach miesięcznych, wskaźnika IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych), takich jak prowizje z tytułu udzielenia kredytu lub określone koszty należne przedsiębiorcy, utrzymanie w mocy warunku włączającego do umowy wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych), ustalany w okresach miesięcznych na podstawie danych uzyskanych w wyniku zastosowania warunków umownych uznanych za nieuczciwe, jest sprzeczne z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG?
- 4) Czy orzecznictwo krajowe, takie orzecznictwo hiszpańskiego Tribunal Supremo (sądu najwyższego), zgodnie z którym, bez konieczności przeprowadzania kontroli i weryfikacji, o których mowa w pkt 51, 52, 54 i 55 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie C-125/18⁽²⁾, sąd krajowy powinien uznać, że wymogi kontroli przejrzystości warunku umownego, na mocy którego włączono do umowy zawartej przez konsumenta i przedsiębiorcę wskaźnik IRPH dla kredytów hipotecznych, są spełnione w każdym przypadku poprzez fakt, że wskaźnik dla kredytów hipotecznych jest zdefiniowany w Boletín Oficial del Estado (dzienniku urzędowym państwa), a dokładnie w Circular 5/1994 (okólniku 5/1994) Banco de España (Banku Hiszpanii), opublikowanym w Boletín Oficial del Estado nr 184 z dnia 3 sierpnia 1994 r., s. 25 106–25 111, o czym konsument nie wie, jest sprzeczne z pkt 51, 52, 54 i 55 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie C-125/18?

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

⁽²⁾ Wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138).

5) Czy w celu spełnienia wymogu przejrzystości warunku umownego zawartego w umowie kredytu hipotecznego o zmiennej stopie oprocentowania, który nakazuje obliczać należne odsetki kapitałowe w oparciu o oficjalny wskaźnik, taki jak IRPH, który ze względu na specyfikę swego obliczania nie jest odzwierciedleniem wyłącznie odsetek kapitałowych i wymaga zastosowania wymagającej skomplikowanych obliczeń marży w celu porównania go z innymi wskaźnikami oraz pociąga za sobą potencjalne ryzyko poniesienia przez konsumenta częściowo zdublowanych opłat z tytułu prowizji bankowych, art. 5 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu lub orzecznictwu, które zezwalają przedsiębiorcy na niezamieszczenie w umowie lub niedostępnie konsumentowi w sposób wyraźny, w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy, informacji o tym:

a. że stopa referencyjna odzwierciedla nie tylko odsetki kapitałowe, ale również prowizje;

b. jaki konkretny wzrost się z tym wiąże;

c. czy przedsiębiorca stosuje ujemną marżę przy obliczaniu stopy referencyjnej, aby zrekompensować ten wzrost?

Wszystko to ma na celu ułatwienie konsumentowi dokonania rzeczywistego porównania różnych stosowanych stóp referencyjnych oraz umożliwienie mu powzięcia wiedzy, czy na podstawie umowy, którą zamierza zawrzeć, będzie zmuszony do zapłaty częściowo zdublowanych prowizji i w jakiej wysokości, a w odpowiednim wypadku ich zaskarżenia.

6) Czy orzecznictwo krajowe, takie jak orzecznictwo hiszpańskiego Tribunal Supremo (sądu najwyższego), zgodnie z którym przedsiębiorca zawierający umowę jest zwolniony z wszelkiej odpowiedzialności za poinformowanie konsumenta o sposobie obliczania wskaźnika IRPH dla kredytów hipotecznych i wynikających z tego skutkach ekonomicznych, przenosząc tę odpowiedzialność na konsumenta, który przy braku wiedzy finansowej musi samodzielnie poszukiwać takich informacji, odnaleźć i zrozumieć definicję opublikowaną w Boletín Oficial del Estado (dzienniku urzędowym), która nie zawiera wyraźnych informacji w przedmiocie uwzględnienia marży i kosztów w spornym wskaźniku, co konsument sam musi wywnioskować w oparciu o wiedzę, że wspomniany wskaźnik dla kredytów hipotecznych ustalany jest w okresach miesięcznych za pomocą średniej RRSO dla transakcji referencyjnych, jest sprzeczne z pkt 57 uwag Komisji z dnia 31 maja 2018 r. [przedstawionych w sprawie C-125/18], pkt 2 i 125 opinii przedstawionej przez rzecznika generalnego [w sprawie C-125/18] w dniu 10 września 2019 r.⁽³⁾ oraz pkt 51, 52, 54 i 55 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2020 r. w sprawie C-125/18?

7) Czy wykładnię pkt 53 i 56 wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-125/18, zgodnie z którą zwykle opublikowanie definicji wskaźnika IRPH w BOE (dzienniku urzędowym) pozwala konsumentowi zawierającemu umowę dowiedzieć się, że uwzględnia ona marżę i koszty stosowane przez instytucje, należy uznać za zgodną z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, stosownie do którego konsument znajduje się pod względem posiadanych informacji w gorszej sytuacji niż przedsiębiorca, z którym zawiera umowę, oraz z pkt 2 wniosków opinii przedstawionej [w sprawie C-125/18] przez rzecznika generalnego w dniu 10 maja 2019 r., zgodnie z którym przeciętny konsument nie jest w stanie zrozumieć niektórych pojęć, takich jak „stopa procentowa”, „wskaźnik referencyjny” lub „rzeczywista roczna stopa oprocentowania” (RRSO), a w szczególności różnic między tymi pojęciami, oraz że to samo dotyczy zasad faktycznego obliczania nie tylko zmiennych stóp oprocentowania, lecz także oficjalnych wskaźników referencyjnych dla kredytów hipotecznych i RRSO, na podstawie których obliczane są stopy oprocentowania?

8) Czy wykładnia pkt 53 i 56 wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-125/18, zgodnie z którą konsument może dowiedzieć się, że wskaźnik IRPH dla kredytów hipotecznych obejmuje marżę i koszty, z treści definicji opublikowanej w Boletín Oficial del Estado (dzienniku urzędowym), jeżeli w tym celu konsument musi wiedzieć, czym jest stopa RRSO i co ona reprezentuje, aby móc wywnioskować, że skoro wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) jest ustalany na podstawie prostej średniej stóp RRSO, będzie on w każdym przypadku obejmował prowizje, marżę i koszty stosowane przez przedsiębiorców, jest sprzeczna z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, stosownie do którego konsument znajduje się pod względem posiadanych informacji w gorszej sytuacji niż przedsiębiorca, z którym zawiera umowę, oraz z pkt 2 wniosków opinii przedstawionej przez rzecznika generalnego w dniu 10 maja 2019 r.?

9) Czy zwolnienie przedsiębiorcy z obowiązku zawarcia w umowie pełnej definicji wskaźnika referencyjnego stosowanego do obliczania zmiennej stopy oprocentowania oraz dostarczenia broszury informacyjnej przedstawiającej dotychczasową historię zmian tego wskaźnika, zgodnie z postanowieniem z dnia 17 listopada 2021 r. w sprawie C-655/20⁽⁴⁾, ma charakter pełny i bezwarunkowy, czy też przeciwnie, jest ono uzależnione od tego, czy na podstawie sprawdzonych informacji dostarczonych przez przedsiębiorcę konsument będący stroną umowy jest w stanie zrozumieć, w jaki sposób dokonuje się obliczenia spornego wskaźnika, aby móc ocenić, na podstawie precyzyjnych i zrozumiałych kryteriów, potencjalnie istotne skutki ekonomiczne dla swoich finansów?

⁽³⁾ Opinia rzecznika generalnego M. Szpunara przedstawiona w sprawie Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2019:695).

⁽⁴⁾ Postanowienie z dnia 17 listopada 2021 r., Gómez del Moral Guasch II (C-655/20, EU:C:2021:943).

- 10) Czy zwolnienie z tego obowiązku obejmuje również przypadki, gdy włączenie do umowy pełnej definicji wskaźnika referencyjnego stosowanego w celu obliczania zmiennej stopy oprocentowania oraz dostarczenie broszury informacyjnej określającej dotychczasową historię zmian tego wskaźnika jest wymagane przez uregulowanie krajowe obowiązujące w chwili zawarcia umowy?
- 11) Czy, w przypadku gdy dyrektywa 2005/29/WE⁽⁵⁾ dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym znajduje zastosowanie, nieprzekazanie przez przedsiębiorcę tak istotnych informacji, jak szczególnie sposób obliczania wskaźników IRPH, fakt ich obliczania na podstawie stawek RRSO dla transakcji referencyjnych, co prowadzi do uwzględnienia w ich wartości nominalnej marży, prowizji i średnich kosztów tych transakcji, ich stałe kształtowanie się powyżej stopy Euribor we wszystkich latach począwszy od jej wprowadzenia, a także istnienie ostrzeżenia skierowanego przez Banco de España (Bank Hiszpanii) do instytucji finansowych dotyczącego konieczności uwzględnienia ujemnej marży w celu zapobieżenia sytuacji, w której RRSO dla danej transakcji jest wyższa od RRSO rynkowej, może być rozumiane, w świetle art. 7 tej dyrektywy, jako praktyka wprowadzająca w błąd?
- 12) Czy po stwierdzeniu przez sąd krajowy, że stosowana przez przedsiębiorcę praktyka wprowadzała w błąd w świetle dyrektywy 2005/29/WE, należy z tego wnioskować bezpośrednio, że jego zachowanie powoduje istotną nierównowagę, stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, o których mowa w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, czy przeciwnie, działanie przedsiębiorcy w sposób wprowadzający w błąd w odniesieniu do dyrektywy 2005/29/WE jest do pogodzenia z działaniem w dobrej wierze zgodnie z dyrektywą 93/13/EWG?
- 13) Czy orzecznictwo krajowe, takie jak orzecznictwo hiszpańskiego Tribunal Supremo (sądu najwyższego), zgodnie z którym po stwierdzeniu braku przejrzystości warunku umownego, na mocy którego włączono wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) do umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, nie można zastosować z mocą wsteczną przepisów art. 83 Texto Refundido de la Ley General de Defensa de Consumidores y Usuarios (tekstu jednolitego ogólnej ustawy o ochronie konsumentów i użytkowników) oraz art. 5 ust. 5 Ley 7/98, de 13 de abril, de Condiciones Generales de la Contratación (ustawy 7/98 z dnia 13 kwietnia 1998 r. o ogólnych warunkach umownych), co powoduje powstanie dwóch poziomów ochrony przed takim samym nieuczciwym warunkiem umownym, jednego dla konsumentów, którzy zawarli umowę przed wskazaną zmianą, a drugiego dla konsumentów, którzy zawarli umowę w terminie późniejszym, jest sprzeczne z zasadą skuteczności?
- 14) Czy orzecznictwo krajowe, takie jak orzecznictwo Tribunal Supremo (sądu najwyższego), zgodnie z którym brak przejrzystości warunku umownego dotyczącego ceny umowy, takiego jak klauzula dolnego progu, pociąga za sobą jego nieuczciwość, ponieważ zawiera on element wprowadzający w błąd, podczas gdy brak przejrzystości warunku umownego włączającego do umowy wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych), to jest warunku umownego, który również dotyczy ceny umowy, nie pociąga za sobą jego nieuczciwości, jest sprzeczne z zasadą skuteczności?
- 15) Czy orzecznictwo krajowe, takie jak orzecznictwo Tribunal Supremo (sądu najwyższego), zgodnie z którym za nielogiczne uważa się stanowisko, że przedsiębiorca nie działał w dobrej wierze, jeżeli korzystał z oficjalnego wskaźnika dla kredytów hipotecznych uregulowanego przez Banco de España (Bank Hiszpanii) i zwykle stosowanego przez organy administracji publicznej w ich planach dotyczących mieszkań subwencjonowanych, co w każdym przypadku prowadzi do wniosku, że po stronie przedsiębiorcy istnieje dobra wiara i zbędne jest badanie, czy przedsiębiorca mógł przyjąć, że konsument, traktowany w sposób lojalny i uczciwy, zaakceptowałby sporny warunek umowny w ramach indywidualnych negocjacji, jest sprzeczne z pkt 69 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-415/11⁽⁶⁾ oraz pojęciem nierównowagi, stojącej „w sprzeczności z wymogami dobrej wiary”?
- 16) Czy pkt 69 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-415/11, w kontekście sporu dotyczącego włączenia do umowy wskaźnika IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) dla kredytów hipotecznych w celu ustalenia wynagrodzenia z tytułu umowy, należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy powinien zbadać, czy przedsiębiorca mógł uznać, że konsument, który rozumie w jaki sposób oblicza się wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych), zna historię zmian wskaźnika IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) w okresie co najmniej dwóch lat poprzedzających dzień zawarcia umowy, a także został poinformowany, że Banco de España (Bank Hiszpanii) w Circular 5/94 (okólniku 5/94) ostrzegał o konieczności uwzględnienia, w stosownych przypadkach, ujemnej marży, którego to ostrzeżenia przedsiębiorca nie zamierzał uwzględnić, zaakceptowałby włączenie takiego warunku umownego w ramach indywidualnych negocjacji?

⁽⁵⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/29/WE z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (dyrektywa o nieuczciwych praktykach) (Dz.U. 2005, L 149, s. 22).

⁽⁶⁾ Wyrok z dnia 14 marca 2013 r., Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164).

- 17) Czy, w odniesieniu do warunku umownego włączającego wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) do umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, pkt 67 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C-421/14 ⁽⁷⁾ należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, w celu dokonania oceny istnienia nierównowagi sprzecznej z wymogami dobrej wiary, powinien porównać sposób obliczania tego wskaźnika ze sposobem obliczania najczęściej stosowanej wskaźnika Euribor oraz wynikające z tego rzeczywiste stopy oprocentowania dla kredytów o równoważnej kwocie i okresie obowiązywania?
- 18) Czy, w odniesieniu do warunku umownego włączającego wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) do umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem oraz dla celów dokonania oceny istnienia nierównowagi sprzecznej z wymogami dobrej wiary, zgodnie z pkt 67 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C-421/14 ma znaczenie okoliczność, że rzeczywista stopa oprocentowania wynikająca z zastosowania wskaźnika Euribor stanowi cenę, po której instytucje nabywają środki pieniężne, które następnie pożyczają swoim klientom, podczas gdy rzeczywista stopa oprocentowania wynikająca z zastosowania wskaźnika IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych), która jest zawsze wyższa, stanowi całkowity koszt ponoszony przez klientów, którym kasy oszczędnościowe pożyczyły środki pieniężne?
- 19) Czy praktyka polegająca na tym, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego włączającego wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) dla kredytów hipotecznych do umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem i po stwierdzeniu, że umowa nie może dalej obowiązywać po usunięciu z umowy danego warunku umownego, warunek ten zostaje zastąpiony zgodnie z przepisem dodatkowym 15 Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización (ustawy 14/2013 z dnia 27 września 2013 r. o pomocy przedsiębiorcom i ich internacionalizacji), co prowadziłyby, z korzyścią dla przedsiębiorcy, do utrzymania tego samego stanu nierównowagi, który został zniesiony przez sąd krajowy, ponieważ przywołany przepis dodatkowy dotyczył niespornego zastąpienia wskaźnika i miał zapewnić, że jego zastąpienie nie zmieni stanu istniejącego przed zniesieniem wspomnianego wskaźnika, jest niezgodna z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG?
- 20) Czy, z uwagi na okoliczność, że zdaniem Banco de España (Banku Hiszpanii) wszystkie zarzuty, jakie można sformułować w odniesieniu do wskaźnika IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) dla kredytów hipotecznych zostałyby zneutralizowane, gdyby uwzględnić odpowiednie ujemne marże, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego włączającego wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) do umowy zawartej między konsumentem a przedsiębiorcą, nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy zastąpił z mocą wsteczną marżę określoną w umowie ujemną marżą, którą należało wprowadzić w umowie w chwili zawarcia umowy, wraz ze zwrotem konsumentowi kwot, które zostały od niego nienależnie pobrane, wraz z odsetkami, w celu uniknięcia stwierdzenia nieważności umowy i w celu przekształcenia umowy w taką, jaka powinna była zostać zawarta zgodnie z ostrzeżeniem Banco de España (Banku Hiszpanii)?
- 21) Czy praktyka polegająca na tym, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego włączającego wskaźnik IRPH Cajas (IRPH kas oszczędnościowych) do umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem i po stwierdzeniu nieważności umowy z tego względu, że nie może ona obowiązywać po usunięciu danego warunku umownego z umowy, powstają skutki określone w art. 1303 Código Civil (kodeksu cywilnego), w wyniku czego sprawca naruszenia odnosi korzyść, bowiem odzyskuje pełną kwotę udzielonego kredytu wraz z odsetkami ustawowymi przewyższającymi kwotę odsetek ustalonych w umowie i mającymi zastosowanie do całości kwoty kredytu począwszy od dnia zawarcia umowy, jest sprzeczna z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG?
- 22) Czy z uwagi na okoliczność, że mamy do czynienia z umową adhezyjną, na którą składają się nienegocjowane warunki ogólne narzucone przez przedsiębiorcę, który ponosi wyłączną odpowiedzialność za włączenie do umowy nieuczciwych warunków odnoszących się do składników ceny, art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że przedsiębiorca jest odpowiedzialny za okoliczność stanowiącą kauzę sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, która doprowadziła do stwierdzenia nieważności umowy w całości, a w konsekwencji zastosowanie ma art. 1306 ust. 2 Código Civil (kodeksu cywilnego)?

⁽⁷⁾ Wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).